

บรรณานุกรม

๑. ที่อ้างอิง

- น. ณ ปากน้ำ. **พจนานุกรมศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ, 2530.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2538.
- พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. เล่ม 1, A-K. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: หจก. นนทชัย, 2523.
- พจนานุกรมศัพท์อาหาร อังกฤษ-ไทย ฉบับใช้ร่วมสามเหล่าทัพ**. กรุงเทพมหานคร: กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2513.
- พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2530.
- พระไตรปิฎก ฉบับหลวง**. เล่มที่ 11, สุตตันตปิฎก เล่ม 3, ทีฆนิกาย มหาวรรค. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2521.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต)**. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
- พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย, 2536.
- ราชาศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2537.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน**. **พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2532.
- ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2536.
- หลักเกณฑ์การทับศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2535.
- Eberhard, Wolfram. **A Dictionary of Chinese Symbols, Hidden Symbols in Chinese Life and Thought**. Trans. G.L. Campbell. London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1993.
- Gurelnik, David B. (ed.). **Webster's New World Dictionary of the American Language**. U.S.A. The World Publishing Company, 1972.
- Judge, Harry (ed.). **Oxford Illustrated Encyclopedia, World History From Earliest Times to 1900. III**. Oxford: Oxford University Press, 1991.

- Langer, William L. **An Encyclopedia of World History, Ancient, Medieval and Modern.** Fifth Edition; Boston: Houghton Mifflin Company, 1980.
- “China.” **The New Encyclopedia Britannica**, Macropaedia, Knowledge in Depth. 15th ed., XVI, 36–225.
- “Confucianism.” **The New Encyclopedia Britannica**, Macropaedia, Knowledge in Depth. 15th ed., XVI, 657–62.
- The New Encyclopedia Britannica.** Macropaedia, Knowledge in Depth 15th ed., XVI, XIX.
- The New Encyclopedia Britannica.** Micropaedia, Ready Reference. 15th ed., II, III, IV, V, VI, VII, VIII, XII.

หนังสือ

- เขียน อีระวิทย์. **วิวัฒนาการการปกครองของจีน.** พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2509.
- จันทร์ฉาย ภัคอธิคม. **ประวัติศาสตร์บทบาทของจีนต่อกิจการโลก.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ (แปล). **บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย.** พระนคร: ราชบัณฑิตยสถาน โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2512.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา. **ตำนานพระพุทธเจดีย์.** พระนคร: แพร่พิทยา, 2514.
- นภดล พิมพ์ลา. **พุทธปรัชญาฝ่ายเถรวาท.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. “หลักการรวมอำนาจ หลักการแบ่งอำนาจและหลักการกระจายอำนาจ.” บทความพิเศษเนื่องในโอกาสการประชุมวิชาการทางนิติศาสตร์ ไทย-ฝรั่งเศส ครั้งที่ 2 เรื่องการกระจายอำนาจและการจัดการบริหารงานท้องถิ่น. ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 15–16 ธันวาคม 2537, กรุงเทพมหานคร.
- สีกวาง. **ภูมิศาสตร์ประเทศจีน.** สาธารณรัฐประชาชนจีน: โรงพิมพ์ภาษาต่างประเทศ, 1987.
- Bai Shouyi (ed.). **An Outline History of China** China: Foreign Languages Press, 1982.
- Barnes, Gina L. **China Korea and Japan, the Rise of Civilization in East Asia.** London: Thames and Hudson Ltd., 1993.
- Bingham, Woodbridge, et al. **A History of Asia,** Vol. I. Formation of Civilization from Antiquity to 1600. Fifth Printing. Boston: Allyn and Bacon, Inc., 1969.
- Borton, Hugh. **Japan’s Modern Century.** New York: Ronald Press, 1955.

- Bozian Jian, et al. **A Concise History of China.** Second Edition. China: Foreign Languages Press, 1981.
- Compilation Group for the "History" of Modern China Series (Trans.). **The Taiping Revolution.** Peking: Foreign Languages Press, 1976.
- Clyde, Paul H. and Burton F. Beers. **The Far East, A History of Western Impacts and Eastern Responses, 1830–1975.** Sixth Edition. New Delhi: Prentice–Hall of India Private Limited, 1985.
- Crowley, James B. (ed.). **Modern East Asia: Essays in Interpretation.** New York: Harcourt, Brace World, Inc., 1970.
- Dawson, Raymond (ed.). **The Legacy of China.** London: Oxford University Press, 1971.
- De Bary, Wm. Theodore, et al. (comp. and ed.) **Sources of Chinese Tradition.** 2 Vols. 1960 edition. New York: Columbia University Press.
- Eberhard, Wolfram. **A History of China.** A Revised Edition. London: Routledge & Kegan Paul, 1977.
- Fairbank, J. K. **China, A New History.** Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, 1992.
- Fairbank, J. K. (ed.). **The Chinese World Order : Traditional China's Foreign Relations.** Mass.: Harvard University Press, 1968.
- _____. **Trade and Diplomacy on the China Coast.** Stanford: Stanford University Press, 1969.
- _____. **The Great Chinese Revolution 1800–1985.** New York: Harper & Row Publishers, 1987.
- Feuerwerker, Albert. **Modern China.** Englewood Cliffs, N. J.: Prentice–Hall, Inc., 1964.
- Fitzgerald, C. P. **A Concise History of East Asia.** London: Heinemann, 1966.
- _____. **China, a Short Cultural History.** Great Britain: W. & Y. Mackay Limited, Catham, 1978.
- Franke, Wolfgang. **A Century of Chinese Revolution 1851–1949.** Translated by Stanley Rudman. Oxford: Basil Blackwell, 1970.
- Heren, Louis, et al. **China's Three Thousand Years, the Story of a Great Civilization.** New York: Macmillan Publishing Co., Inc., 1973.

- Hsü, Immanuel C. Y. (ed.). **Readings in Modern Chinese History.** London: Oxford University Press, 1971.
- _____. **The Rise of Modern China.** London: Oxford University Press, 1970.
- Hu Sheng. **Imperialism and Chinese Politics.** Beijing: Foreign Languages Press, 1981.
- McAleavy, Henry. **The Modern History of China.** 4th ed. New York: Frederick A. Praeger, 1969.
- McNeil, William. **The Rise of The West, A History of the Human Community.** 7th ed. Chicago: The University of Chicago Press, 1970.
- Michael, Franz H. and George E. Taylor. **The Far East in the Modern World.** 3rd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1975.
- Reischauer, Edwin O. and John K. Fairbank. **East Asia, The Great Tradition.** Boston: Houghton Mifflin Company, 1970.
- Reischauer, Edwin O. **Japan, Past and Present.** Rev. 3rd edition. New York: Alfred A. Knopf, 1967.
- Roberts, J. M. **The Penguin History of the World.** 6th ed. England: Penguin Books, 1990.
- Seagrave, Sterling. **Dragon Lady, the Life and Legend of the Last Empress of China.** New York: Vintage Books, A Division of Random House, Inc., 1992.
- Shurmann, Franz and Orville Schell (ed.). **Imperial China.** Great Britain: Penguin Books, 1972.
- _____. **Republican China, Nationalism, War and the Rise of Communism 1911–1949.** New York: Vintage Books, A Division of Random House, 1967.
- Ssu-Yu Teng and John K. Fairbank. **China's Response to the West, A Documentary Survey 1839–1923.** 9th ed. New York: Atheneum Printing, 1970.
- Stavrianos, L. S. **The world to 1500, A Global History.** 2nd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice–Hall, Inc., 1975.
- _____. **The World Since 1500, A Global History.** Third Edition. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice–Hall, Inc., 1975.
- Weber, Eugene. **A Modern History of Europe.** New York: W. W. Norton Co. 1971.
- Yule, Henry and A. C. Burnell. **Hobson–Jobson, a Glossary of Colloquial Anglo–Indian Words and Phrases, and of Kindred Terms, Etymological, Historical, Geographical and Discursive.** New Edition. London: Routledge & Kegan Paul, 1986.

อภิธานศัพท์

Barbarians (อนารยชน) อนารยชนมีอิทธิพลใหญ่หลวงต่อวิถีชีวิตการเมืองจีน โดยลักษณะที่ตั้ง ดินแดนของอนารยชนเป็นเขตทุ่งหญ้าสั้น (Steppe Lands) วิถีชีวิตย่อมแตกต่างจากวิถีชีวิตจีน อนารยชนล้วนเป็นชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ ไม่มีหลักแหล่งแน่นอน มักคือพาหนะในการขับขี่ขนส่งและเป็นม้าศึก การรบของอนารยชนล้วนมีความเหนือกว่าจีนเพราะเป็นการรบบนหลังม้าอย่างรวดเร็วฉับพลัน ในขณะที่จีนมีวิถีชีวิตที่ติดมันอยู่กับที่ดินเพาะปลูก มีการตั้งถิ่นฐานมั่นคงและนิยมการรบโดยใช้ทหารราบ ชุมชนจีนที่เจริญกว่าหวาด้อยการทหาร จึงมักถูกอนารยชนที่ด้อยความเจริญกว่ามีฝีมือในการรบตีกว่าถูกรานเสมอ อนารยชนจำเป็นต้องถูกรานเงินเพราะภูมิภาคเอเชียกลางที่เป็นทุ่งหญ้าสั้นกว้างใหญ่ไพศาลนั้นขาดแหล่งน้ำ ประชากรอยู่กระจัดกระจายมากเมื่อเทียบกับแผ่นดินจีน ประชากรมีประมาณ 1/25 หรือ 1/40 ของประชากรจีน

วัฒนธรรมของเขตทุ่งหญ้าสั้น (Steppe Culture) มีลักษณะเด่นคือ มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ (Pastoral Economy) สัตว์ที่เลี้ยงโดยมากคือ ม้าและแกะ เป็นการเลี้ยงเพื่อฆ่าเอาเนื้อมาเป็นอาหาร ขนมาเป็นเครื่องนุ่งห่ม ไขมันมาเป็นเชื้อเพลิง เลี้ยงม้าเพื่อเป็นพาหนะขับขี่ขนส่ง ใช้เป็นม้าล่าสัตว์และม้าศึก เลี้ยงอูฐเพื่อเป็นพาหนะขับขี่และขนส่งสิ่งของ และเลี้ยงวัวเพื่อเทียมเกวียน อาชีพรองของชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์คือ ค้าขาย สินค้าจำเป็นอย่างมากคือ ธัญพืช สิ่งทอ ชา แร่โลหะและสินค้าฟุ่มเฟือย เศรษฐกิจของอนารยชนมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจเพื่อยังชีพชั่วคราว เมื่อพื้นที่ใดขาดความอุดมสมบูรณ์สำหรับการเลี้ยงสัตว์ อนารยชนย่อมอพยพไปตามฤดูกาลไม่ไกลเกิน 100 ไมล์จากที่เดิม เพื่อหาแหล่งเลี้ยงสัตว์ใหม่มากกว่าจะมุ่งแสวงหาที่ดินเพื่อเพาะปลูกแบบคนจีน การเลี้ยงสัตว์ยังคงต้องอาศัยธรรมชาติเหมือนจีน ถ้าอากาศหนาวจัด สัตว์เลี้ยงจะตาย ความไม่มั่นคงใจในการเลี้ยงสัตว์ทำให้อนารยชนต้องดิ้นรนขยายพื้นที่เพื่อแสวงหาธัญพืชและยาสูบ

สังคมชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ยังเป็นสังคมของโคตรวงศ์หรือแซ่ (Clan society) หัวหน้าน้ำพี่ต้องมีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เมื่อแก่เฒ่า ต้องลาออกจากตำแหน่ง สมาชิกในแซ่ต้องมีความสัจซื่อจงรักภักดีต่อแซ่และปกป้องคุ้มครองแซ่ ผู้นำแต่ยังมีบุคคลเชิงแข็งจึงจะนำโคตรของสมาชิกและนักรบได้ อนารยชนเมื่อก่อนมีเพียงแต่แซ่ช่วยให้เป็นแรงผลักดัน นักเลี้ยงสัตว์ และนักรบ โดยอาชีพเลี้ยงสัตว์และเร่ร่อน อนารยชนไม่มีชุมชนเมืองที่จะเป็นแหล่งก่อเกิดความเจริญแบบจีน อนารยชนจึงไม่รู้หนังสือและมิได้เป็นผู้เจริญ ยังคงนับถือธรรมชาติสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนถึงศตวรรษที่ 15 จึงนับถือศาสนาพุทธนิกายเหลือง (Yellow Sect) แบบมองโกล และนิกายพุทธลามะ (Lamasism) แบบทิเบต

นักเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์อยู่ระจัดกระจาย รวมตัวกันแยก มีก็จะรวมตัวกันเฉพาะเมื่อมีการระดมสรรพกำลังเมื่อถูกรุกราน ระรอนี้หรือตั้งแต่ศตวรรษที่ 3 ถึงที่ 9 ทหารม้าใช้บังคับโกลสนี่เป็นแหล่ง

และมีการฝึกศิลปการใช้ธนูบนหลังม้า ทหารม้าขงฉุนถือเป็นหน่วยรบหลักที่มีศักยภาพทางทหารเหนือกว่าทหารราบมาก วิทยาการทางทหารจึงเหนือกว่าจีนในระหว่าง ค.ศ. 400-1400 เป็นเวลา 1,000 ปีเต็ม เมื่อจีนไม่สามารถทำลายพลังอนารยชนได้ จีนก็ต้องใช้สันติวิธีทางการทูตคือ กำหนดนโยบายแบ่งแยกอนารยชนแล้วปกครองอนารยชน กรรมวิธีที่นิยมมากคือ การยุยงปลุกปั่นอนารยชนให้แบ่งฝ่ายรบกันเอง จนสิ้นสุดพลังที่จะปกป้องตนเองเมื่อจีนใช้กำลังทหารจู่โจมทำลายพลัง หรืออนารยชนแบ่งฝ่ายจนขาดพลังต้องอาศัยพึ่งพาจีน เป็นการสะดวกสำหรับจีนที่จะเข้าปกครอง การทูตและกรรมวิธีเช่นนี้ปรากฏเป็นประเพณีปฏิบัติเสมอมาในประวัติศาสตร์จีน แต่เมื่อได้ออนารยชนมีผู้นำที่ชาญฉลาด การทูตเช่นนี้ก็ย่อมไร้ผลโดยปริยาย ผู้นำเรียนรู้อวิธีการบริหารราชการแผ่นดินแบบจีนและจัดตั้งระเบียบบริหารราชการขึ้นได้สำเร็จ อนารยชนเหล่านั้น ๆ ย่อมสามารถรุกรานจีน หรือครอบครองจีนบางส่วน ดังเช่นที่อนารยชนคีตาน (Khitans) และหยูจิน (Yurchens) ได้ครองจีนบางส่วนมาแล้วในระหว่างศตวรรษที่ 10 ถึงที่ 13 ตามลำดับ แต่ถ้าอนารยชนรวมตัวกันได้อย่างทรงพลังภายใต้การนำที่เข้มแข็ง ก็สามารถปกครองจีนทั้งแผ่นดิน ดังที่อนารยชนมองโกลปกครองจีนระหว่างปี ค.ศ. 1276-1368 และอนารยชนตุนกุกส์เผ่าแมนจูปกครองจีนระหว่าง ค.ศ. 1644-1912

อิทธิพลอนารยชนต่อวิถีชีวิตการเมืองจีนเห็นได้ว่าใหญ่หลวงมาก เป็นอิทธิพลในรูปของการรุกราน การพิชิตและการปกครอง คุณความริบคืบหน้าเข้าสู่ภาคเหนือ

หลังจากที่ราชวงศ์ฮั่นได้สิ้นสุดอำนาจแล้ว ระหว่าง ค.ศ. 304-439 จีนมีอนารยชน 5 กลุ่ม ("Five Barbarians") เป็นชนกึ่งเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์รุกรานภาคเหนือ ได้แก่ กลุ่มชนเตอร์กซ็องนู ชนเผ่าเจีย (Chieh) ที่มีเชื้อสายใกล้ชิดซ็องนู และชนเซียนเป่ย์ (Hsien-pei หรือ Hsien-pi น่าจะเป็นมองโกลรุ่นแรก) ทั้งสามกลุ่มรุกรานจีนจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ อีกสองกลุ่มเป็นชนอีตาด คือ ตี้ (Ti) และ เจียง (Chiang) มาจากดินแดนเขตทุ่งหญ้าสีนที่เต็มไปด้วยเทือกเขา รุกรานจีนภาคตะวันตก อนารยชน 5 กลุ่มได้รุกรานจีนภาคเหนือและจัดตั้งอาณาจักรขึ้นถึง 16 อาณาจักรที่นับว่าเข้มแข็งที่สุดคือ อาณาจักรเว่ยเหนือ (Northern Wei, ค.ศ. 386-534) ของพวกมองโกลเผ่าเซียนเป่ย์ใหม่ที่เรียกว่า โปปา (P'opa) ในจีนภาคเหนือ อาณาจักรนี้ได้ขับจักรวรรดิมองโกลเผ่าชวยน (Juan-juan) แห่งเขตทุ่งหญ้าสีนภาคเหนือ และแผ่ขยายอำนาจไปถึงแอ่งทารีม แต่ไม่สามารถพิชิตจีนภาคใต้ได้ พวกโกลไปตั้งมั่นเมืองหลวงจากผิงเฉิง (P'ing-ch'eng ปัจจุบันคือต้าถู่ - Ta-t'ung โคมินทรลหฺวานซี) ไปเมืองโลหยาง

ในศตวรรษที่ 10 อนารยชนยังคงคุกคาม รุกรานและเข้าครอบครองบางส่วนหรือทั้งแผ่นดินจีนอีก ดังปรากฏในประวัติศาสตร์คือ ราชวงศ์เหลียว (Liao, ค.ศ. 947-1125) ของเผ่าคีตาน ราชวงศ์เหลียวตะวันตก (Western Liao, ค.ศ. 1124-1211) ในตุรกีสถานตะวันออกเฉียง

(Chin, ค.ศ.1122-1234) ของพวกหยูเจิน (Jurchen) อาณาจักรซีเซีย (Hsi Hsia, ค.ศ. 1038-1227) ของพวกตันกุต (Tanguts) หรืออูเบต ราชวงศ์หยวน (Yuan, ค.ศ. 1279-1368) ของพวกมองโกลที่ครองจีนทั้งแผ่นดิน และราชวงศ์ชิง (Ch'ing, ค.ศ. 1644-1912) ของพวกแมนจูที่ได้ครองจีนทั้งแผ่นดิน

ราชวงศ์ของจีนเองก็มีหลายราชวงศ์ที่มีเชื้อสายอนารยชน หรือสันนิษฐานว่าน่าจะเชื้อสายอนารยชนคือ ราชวงศ์โจว ราชวงศ์ฉิน (กึ่งอนารยชน) ราชวงศ์ซู่ จักรพรรดิในราชวงศ์ฉิงเมื่อต้นสมัยหลายรัชกาลก็ทรงมีเชื้อสายผสมจีนกับอนารยชน

Calligraphy (อักษรวิจิตรศิลป์) ศิลปะการเขียนตัวอักษร จีนได้พัฒนาศิลปะการเขียนตัวอักษรจีน มีการสร้างตัวอักษรมากมาย ทุกส่วนมีระเบียบแบบแผน มีสัดส่วนสมดุลกันมาก ศิลปะประเภทนี้เป็นรูปทรงศิลปะที่จีนยกย่องอย่างสูงว่าสามารถแสดงความสวยงามได้หลายรูปแบบ ศิลปะการเขียนตัวอักษรได้ผ่านการพัฒนาอักษรวิธีมาแล้ว 4 ขั้นตอน เริ่มด้วยการเขียนแบบกระดุกด้ว และเปลือกหอย (chia-ku-wen) ต่อมา จารึกตัวอักษรวิจิตรลงบนแผ่นทองสัมฤทธิ์ (chin-wen) ทั้งสองแบบมีมาตั้งแต่ก่อนคริสตกาล จนในสมัยฉิน มีพระบรมราชโองการให้พัฒนาศิลปะการเขียนอักษรใหม่เรียกว่า ตัวอักษรขนาดเล็กแบบจารึกห้าตรา (Hsiao-chuan, small seal style) ขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาคือ ความพยายามของเสมียที่จะเขียนให้รวดเร็วขึ้น เป็นรูปทรงตัวอักษรที่พัฒนาเพื่อใช้ในราชการ (Li shu, Official style) การเขียนอย่างรวดเร็วต้องใช้ผู้กันหลายแบบ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดริเริ่มได้ เป็นวิธีการปกติ (K'ai shu, Regular style) วิธีการนี้ยังคงอยู่โดยไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 2,000 ปี ศิลปะการเขียนตัวอักษรเป็นที่นิยมสูงมาก เพราะผู้เขียนสามารถแสดงความสามารถ รสเยี่ยมและวิธีการได้อย่างมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

Central Asia คือภูมิภาคที่มีอาณาเขตตั้งแต่ทะเลสาบแคสเปียน (Caspian) ทางตะวันตกไปจดประเทศจีนทางตะวันออก

Chieh หรือ อูจวน (T'u Chuen) กลุ่มนี้จะเป็นชนกลุ่มอวาร์ (Avar) ซึ่งมีเชื้อสายมาจากชนในภูมิภาคตะวันออกไกล (Near East) และชาวยุโรป ชนกลุ่มอูจวนตั้งจักรวรรดิในเอเชียกลางแล้วแตกแยกเป็นดินแดนตะวันออกและตะวันตกใน ค.ศ. 581

Fine Art (วิจิตรศิลป์) คือศิลปะวิจิตรยิ่ง 5 สาขา ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม คีตกรรม วรรณกรรมและสถาปัตยกรรม

Hsien pei เป็นชนเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ มาจากจีนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Hsiung-nu (ซุงนุ) เป็นอนารยชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ มีเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ ซุงนุรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเป็นสหพันธ์ (Federation) ในดินแดนมองโกลในศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล ในสมัยอัน อำนาจซุงนุแผ่ไพศาลครอบคลุม แมนจูเรียภาคตะวันออก เอเชียกลาง ในปีเดียวกัน ซุงนุก็แยกตัวออกไปจดซุมซาปามีร์ (Pamirs) ถึงขนาดเมื่อ 100 ปีก่อนคริสตกาล ซุงนุบุกเข้าประชิดเป็ล

หลวงของราชวงศ์ฮั่น ผู้ปกครองซ็องนุกดำรงตำแหน่งจักรพรรดิผู้เป็นพระโอรสแห่งสวรรค์ (Shan-yu, "Son of Heaven" emperor) ซ็องนุกตกตำแหน่งเป็นประเทศราชของจีนเมื่อ 52 ปีก่อนคริสตกาล จักรวรรดิซ็องนุกถูกกองทัพราชวงศ์ฮั่นทำลายจนแตกฉานชานเซิน ซ็องนุกอพยพเข้าสู่เอเชียกลางไปคุกคามภูมิภาคนั้นและยุโรป ชาวตะวันตกเรียกซ็องนุกว่า ฮั่น (Huns)

Inner Asia (เอเชียใน) ได้แก่ดินแดนที่เป็นรูปแนวโค้งเหนือประเทศจีน ตั้งแต่ดินแดนแมนจูเรีย (Manchuria) มองโกเลีย (Mongolia) ตูร์กีสถานตะวันออก (Eastern Turkestan) ปัจจุบันคือซินเกียง เป็นแนวโค้งไปถึงทิเบต (Tibet)

Jürchen (หยูเจิน) คำ Jürchen เขียนได้หลายแบบคือ Jürched หรือ Jurchid หรือ Ju-chen หรือ Jürched เป็นนักรบคูรายชนคนกุลเผ่าหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแมนจูเรียภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในบริเวณตอนบนของลุ่มแม่น้ำซุนกาอี (Sungari) ใกล้เมืองฮาร์บิน (Harbin) ปัจจุบัน ดินแดนถิ่นฐานนี้อยู่ทางทิศเหนือของบริเวณโปไห่ซึ่งเคยเป็นอาณาจักรโปไห่ของอนารยชนคนกุล หยูเจินเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดิดีตาดมาก่อน แต่ใน ค.ศ. 1114 หยูเจินได้ปลดแอกดีตาดโดยราชวงศ์ซ้องเองได้ช่วยเหลือเต็มที่ ปีต่อมา หยูเจินได้สถาปนาราชวงศ์จิน (Chin, ค.ศ. 1115-1234) ขึ้น หยูเจินได้ล้มล้างอำนาจจักรวรรดิดีตาดแล้วตั้งตนเป็นใหญ่แทน มีเมืองหุยหนิง (Hui ning) เป็นราชธานีจนถึงปี ค.ศ. 1153 จึงเปลี่ยนเป็นเมืองต้าซิง (Ta-hsing) ในสมัยที่เรืองอำนาจตั้งแต่ ค.ศ. 1125 จักรวรรดิของหยูเจินแผ่ขยายครอบครองจีนภาคเหนือทั้งหมด โดยมีโปไห่เป็นเมืองหลวง ราชวงศ์ซ้องต้องย้ายเมืองหลวงจากไคเฟิงไปตั้งมั่นในภาคใต้ ชนหยูเจินเป็นชนแมนจูเรียที่นิยมรับประเพณีขมุ เลี้ยงขมุ เลี้ยงสัตว์และเพาะปลูก เดอถักงมส์ของชนกลุ่มนี้คือถั่ววักไถ่ขมุเปียขาว

Khitans (กลุ่มคีตตัน) เป็นชนกึ่งเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ ขมุรัสเซียเรียกว่า Kiti คนจีนเรียกว่า Khitan หรือ Chi-tan Cathay เป็นชื่อชาวยุโรปในยุคกลางเรียก โดยหมายถึงจีนภาคเหนือ คีตตันตั้งมั่นในบริเวณลุ่มแม่น้ำทะเลีว (Liao) ในแมนจูเรียได้ล้มล้างขมุอำนาจครอบคลุมดินแดนมองโกเลีย ใน ค.ศ. 907 คีตตันได้ตั้งจักรวรรดิแล้วรุกรานเข้าทำลายนครปักกิ่งโปไห่ (P'o-hai) ของอนารยชนคนกุล (Fungus) ในบริเวณลุ่มแม่น้ำทะเลีว เมื่อ ค.ศ. 926 ด้วยพลังอำนาจทางทหารประมาณ 600,000 คน ลันเป็นเหยื่อรบกับทั่วไป ทำให้คีตตันมีโอกาสถือฤทธราชวงศ์จินสมัยต่อมา (Later Chin, ค.ศ. 907-923) ในการศึก จนได้รับบำเหน็จรางวัลเป็นพื้นที่ 16 จังหวัดชายแดนเป็นบริเวณรอบนครปักกิ่งในมณฑลเหนือภาคเหนือ และบริเวณรอบต้าตุง (Ta-tung) ในมณฑลชานซีภาคเหนือ กลุ่มคีตตันได้ยกทัพเข้าโจมตีเมืองจงเจียงตั้งแต่ปี ค.ศ. 926 และกลายเป็นเมืองหลวงใต้ (Southern Capital) ใน ค.ศ. 947 ใน ค.ศ. 960 คีตตันได้ตั้งรัฐบาลกลางขึ้นที่ลี้เจียง ราชวงศ์ลี้เจียง (Liao, ค.ศ. 947-1125)

Kipchak คือ สมาพันธ์เผ่าทั้งหลาย (Tribal Confederation) มีชื่อรัสเซียว่า โปลอฟซี (Polovtsy) เป็นกลุ่มจัดตั้งในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของรัสเซีย สมาพันธ์นี้ประกอบด้วยเผ่าต่าง ๆ หลายเผ่า น่าจะมาจากบริเวณใกล้ชายแดนจีนภาคตะวันตกและจีนภาคเหนือ แล้วอพยพเข้าไปในไซบีเรียภาคตะวันตก มีพวกกลุ่มมองโกลคาราคีไต (Kara Khitai) ร่วมสมทบด้วยในศตวรรษที่ 9 กลุ่มเหล่านี้อพยพจากไซบีเรียไปถึงรัสเซียภาคใต้และต้องรบราฆ่าฟันทำศึกกับพวกไบแซนทีน (Byzantine) รัสเซีย พวกเตอร์ก กลุ่มเพชเนก (Pechenegs) ในเขตทุ่งหญ้าสั้นทางเหนือของทะเลดำและสังการี สมาพันธ์เผ่าประกอบด้วยเผ่าสำคัญคือ เผ่าเคอร์กิช (Kirgiz-อยู่ในรัสเซียและจีนภาคตะวันตก) เผ่าคาซัค (Kazakh- อยู่ในรัสเซียและจีนภาคตะวันออก) เผ่าคารา คัลปัก (Kara-Kalpak-อยู่ในรัสเซีย) เผ่าโนเกย์ (Nogay) คูมิก (Kumyk) บัชคีร์ (Bashkir- อยู่ในยุโรปภาคตะวันออกและบริเวณเทือกเขาอูราล, Ural ของรัสเซีย) เผ่าตาทาร์ (Tatar--ในคาบสมุทรไครเมีย, Crimea) เผ่าอุซเบ็ก (Uzbek) เผ่าคาราไรม (Karaim ในรัสเซีย) เผ่าคาราเชย์ (Karachay- ในบริเวณเทือกเขาคอเคซัส, Caucasus) และเผ่าบัลคาร์ (Balkar- ในบริเวณเทือกเขาคอเคซัส) ในศตวรรษที่ 11 สมาพันธ์เผ่าครอบครองดินแดนกว้างใหญ่ในเขตทุ่งหญ้าสั้นของทวีปยุโรปและเอเชีย (Euro-Asian Steppe) จากบริเวณทางเหนือของทะเลอารัล (Aral Sea) ไปสู่อีกตะวันตกถึงทะเลดำ ใน ค.ศ. 1237 กองทัพมองโกลบดขยี้สมาพันธ์คิปชัคและเข้าครอบครองดินแดนของสมาพันธ์หมด ส่วนพวกเตอร์กคูมัน (Kumans) หนีไปสังการี สมาพันธ์เผ่าถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของภูมิภาคค้ายทอง (Golden Horde) จักรวรรดิมองโกลเท่านั้น

Manchuria (แมนจูเรีย) คือ ดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามประวัติศาสตร์อันยาวนาน ดินแดนนี้เป็นที่ตั้งของอาณาจักรสำคัญหลายครั้งมาแล้ว คือ อาณาจักรจิน (Chen, ค.ศ. 698) ของชนตุนกุส (Tungus) เผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ ต่อมา อาณาจักรนี้พัฒนามาเป็นอาณาจักรโม่ไห่ (P'o-hai, ค.ศ. 712) จักรวรรดิมองโกลเผ่าคีตาน (Khitan, ค.ศ. 907-1125) และจักรวรรดิของชนตุนกุสเผ่าหยูจิน (Jurchen, ค.ศ. 1115-1234) แมนจูเรียกลายเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิมองโกลตั้งแต่ ค.ศ. 1234 เผ่าหยูจินได้ฟื้นอำนาจขึ้นใหม่ในศตวรรษที่ 17 โดยเรียกตนเองว่า แมนจู (Manchu) ราชวงศ์ชิง (Ch'ing) ของชาวแมนจูได้เข้าครอบครองแผ่นดินจีนระหว่าง ค.ศ. 1644 ถึง ค.ศ. 1912 ดินแดนแมนจูเรียนี้เป็นดินแดนของอนารยชนเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ คนจีนได้ตั้งหลักแหล่งเฉพาะบริเวณที่ราบเหลียว (Liao Plain) เท่านั้น ไม่เคยขยายไปสู่แมนจูเรียภาคกลางและภาคเหนือ แมนจูเรียเริ่มมีปะชากรหนาแน่นในสมัยสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1912-1949) ทั้งรัฐบาลจีนและญี่ปุ่นได้เข้าแข่งขันพัฒนาแมนจูเรียจนกลายเป็นแหล่งพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมที่เน้นงานภาคที่เป็นกรรมสิทธิ์ ระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ใน ค.ศ. 1931 แมนจูเรียเป็นเคกราชแต่ในนามโดยอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น ปัจจุบันแมนจูเรียเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน

Mongol คือชนเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ (Mongoloid) มีอาชีพเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ในภูมิภาคเอเชียใน

Mongolia (ดินแดนมองโกเลีย) คือ ดินแดนที่เป็นเขตทุ่งหญ้าสั้น (Steppe) อยู่ในภูมิภาคเอเชียใน ปัจจุบันเป็นดินแดนประเทศสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย (Mongolian People's Republic) หรือมองโกเลียนอก และดินแดนเขตปกครองตนเองมองโกเลียในของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในประวัติศาสตร์ กลุ่มชนในมองโกเลียเป็นชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์และใช้ภาษาตระกูลอัลไต (Altaic Languages ตามชื่อเทือกเขาอัลไต (Altai) ในมองโกเลีย) ชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ

1. กลุ่มพูดภาษาตุรกี (Turkish-speaking group) เรียกว่า เตอร์ก (Turks) กระจายอยู่ทั่วไปในเอเชียกลางและเอเชียตะวันตก
 2. กลุ่มมองโกล (Mongols) ในมองโกเลีย เอเชียกลางและเอเชียตะวันตก
 3. กลุ่มพูดภาษาตระกูลตุนกุส (Tungusic speaking group) ในแมนจูเรียและไซบีเรีย
- ทั้งสามกลุ่มล้วนมีเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์และก่อกำเนิดรวมตัวแต่เดิมอยู่ในมองโกเลียก่อนอพยพออกไปรอบทิศ

ในอดีต ดินแดนมองโกเลียเป็นดินแดนของอนารยชนมองโกลและเตอร์กเป็นส่วนใหญ่ ความเป็นอาณาจักรปรากฏก่อนคริสตกาลแล้ว บรรดาจักรวรรดิที่จัดตั้งขึ้นจนถึงกลางศตวรรษที่ 13 ส่วนเป็นจักรวรรดิของอนารยชนเตอร์ก ชนกลุ่มแรกที่ตั้งตนเป็นใหญ่คือ ชีงงู (Hsiungnu) ได้สถาปนาสมาพันธ์จักรวรรดิ (A confederated empire) ชนชีงงูได้รุกรานคุกคามจีนมากตั้งแต่สมัยฉิน แต่ต่อมา ราชวงศ์ฮั่นได้ทำลายพลังกำลังของชีงงู จักรวรรดิสลายตัวลงใน ค.ศ. 48 ชีงงูนี้สันนิษฐานกันว่าเป็นพวกฮั่น (Huns) ที่รุกรานยุโรป

ชนกลุ่มต่อมาที่ตั้งตนเป็นใหญ่คือ อนารยชนเตอร์กเผ่าหยวน-หยวน (Juan-Juan หรือ Jou-Jan) ตั้งตนเป็นใหญ่ในลุ่มแม่น้ำโอรคอง (Orkhon) กลุ่มที่เริ่มเติบโตใหญ่อีกคือ อนารยชนเตอร์กเผ่าอุยกูร์ (Uighur) ดินแดนมองโกเลียได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิอนารยชนมองโกลเผ่าคิตาน (Khitan, ค.ศ. 907-1125) และจักรวรรดิของอนารยชนตุนกุสเผ่าหุยเจิน (Jurchen, ค.ศ. 1115-1234) ความยิ่งใหญ่ของมองโกเลียเริ่มขึ้นเมื่อเตมูจิน (Temujin) ได้สร้างจักรวรรดิมองโกลอันกว้างใหญ่ไพศาลไปถึงยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (จีน) และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จักรวรรดิมองโกลมีอำนาจสูงสุดในรัชสมัยจักรพรรดิคูบไลข่าน (Kublai Khan) และตกต่ำลงนับตั้งแต่สูญเสียแผ่นดินจีนใน ค.ศ. 1368 จักรวรรดิมองโกลได้สลายตัวลงกลับสู่สถานะเดิม อนารยชนมองโกลไม่มีพลังอันเข้มแข็งอีกต่อไปที่จะเป็นมหันตภัยต่อประเทศเพื่อนบ้าน จีนสมัยราชวงศ์หมิงได้สลายพลังมองโกลจนอ่อนเปลี้ย ดินแดนมองโกเลียทั้งหมดได้ตกเป็นของจีนในสมัยราชวงศ์ชิง

Pamir Knot จุดสูงสุดของเทือกเขาปามีร์ สูงประมาณ 20,500 ฟุต

Parthians คือชนชาวอาณาจักรปาร์เทีย (Parthia) เป็นชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์เผ่าหนึ่งเรียกว่า ปาร์นิ (Parni) เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรขึ้นในมณฑลปาร์เทีย (Parthia) เมื่อประมาณ 248/247 ปีก่อนคริสตกาล อาณาจักรนี้อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทะเลสาบแคสเปียน

Tartar (ตาร์ตาร์) เป็นชื่อเรียกชนกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเอเชียกลางและคุกคามทวีปเอเชียและยุโรป ตาร์ตาร์เป็นชื่อเรียกทั่วไป ชนกลุ่มต่าง ๆ มีชื่อเรียกเฉพาะ เช่น เตอร์ก มองโกล คิปชัค (Kipchak) คำตาร์ตาร์เป็นคำที่ใช้เรียกในกรณีต่าง ๆ คือ เป็นคำที่สมณฑลแห่งราชสำนักกวาดกันสุราชสำนักจีนสมัยหยวน (มองโกล) เรียกชนมองโกล เป็นคำที่ใช้เรียกจักรวรรดิมองโกลภาครัสเซีย แทนคำทางการคือ Golden Horde คำตาร์ตาร์ยังใช้เป็นคำเรียกชนเผ่าต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำอามูร์ (Amur) ที่ปรายชายต่อจีนในต้นศตวรรษที่ 15 ต่อมาเป็นคำใช้เรียกชนกลุ่มที่มีเชื้อสายและภาษาเตอร์กในรัสเซีย คำตาร์ตาร์มาจากคำ Tartarus ตามตำนานเทพนิยายกรีก Tartarus คือสถานที่ลงโทษในโลกลบตาล

Tangus (ตุงกุต) คือชนเลี้ยงสัตว์ (Pastoral Tungu) จัดอยู่ในประเภทเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ที่พูดภาษาตระกูลอัลไต เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) หนึ่ง ไม่ถือว่าเป็นมองโกล ชนกลุ่มนี้มีถิ่นฐานอยู่ในแมนจูเรียภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จีนเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ตุงอิหู (Tung-ihu หรือ Eastern Barbarian) ต่อมาเรียกว่า ซูเชิน (Su-shen) หรืออีโหลว (I-lou) ตั้งแต่ศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล ในศตวรรษที่ 10 เรียกว่า นูจี (Nuchi หรือ Ju-chi) ถอดเสียงจากคำ Juchen ซึ่งเป็นชื่อเผ่าหนึ่งของตุงกุต ปัจจุบันชนตุงกุตที่ใช้ภาษาตระกูลแมนจู-ตุงกุตเหล่านี้ล้วนเรียกว่า กลุ่มชนอีแวงก์ (Evang หรือ Evenki) อยู่กระจายทั่วไปในไซบีเรียภาคเหนือ เป็นชนกลุ่มใหญ่กระจายเป็นหลายเชื้อชาติ

ในศตวรรษที่ 1 ชนตุงกุตได้อพยพออกจากถิ่นเดิมในแมนจูเรียภาคตะวันออกเฉียงเหนือและบริเวณใกล้เคียงไปตั้งถิ่นฐานใหม่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตก ท้ายสุดได้เข้าครอบครองดินแดนไซบีเรียในบริเวณระหว่างแม่น้ำเยนิเซย์ (Yenisei) กับมหาสมุทรแปซิฟิก ใน ค.ศ. 698 ได้ตั้งอาณาจักรเงิน (Chen Kingdom) ขึ้น ต่อมาใน ค.ศ. 712 ได้สถาปนาราชอาณาจักรโปไห่ (Po'hai) ขึ้น โดยมีอำนาจครอบครองดินแดนที่เป็นมณฑลกีริน (Kirin) และไปให้ปัจจุบัน ในสมัยที่เรืองอำนาจนั้น ตุงกุตได้ครองแมนจูเรียทั้งหมดและเกาหลีภาคเหนือ

Turkistan (ตุรกีสถาน) คือภูมิภาคในเอเชียกลาง มีอาณาบริเวณตั้งแต่บริเวณทะเลสาบแคสเปียนไปถึงพรมแดนประเทศจีน มีภูมิประเทศเป็นภูเขา เทือกเขาใหญ่และหุบเขาเฟอร์กานา (Ferghana Valley) ดินแดนตุรกีสถานเป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ตรงกลาง โดยทิศเหนือจดดินแดนไซบีเรีย ทิศใต้จดทิเบต อินเดีย อัฟกานิสถานและอิหร่าน ทิศตะวันออกจดทะเลทรายโกบี (Gobi) และทิศตะวันตกจดทะเลสาบแคสเปียน ดินแดนตุรกีสถานมีหุบเขาปามีร์ (Pamir) เป็นจุดแบ่ง

ดินแดนเป็น ภาคตะวันออกคือ ดินแดนภาคตะวันตกของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในอดีต ตูรกีสถานภาคตะวันออก เป็นดินแดนของชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์หลายกลุ่ม ในปลายศตวรรษที่ 16 ดินแดนนี้ตกเป็นของราชวงศ์ชิง ปัจจุบันคือ ซินเกียง ศูนย์กลางสำคัญในประวัติศาสตร์คือ บุคารา (Bukhara) ซามาคานด์ (Samakand) และทาชเคนต์ (Tashkent) ซึ่งล้วนอยู่บนเส้นทางไหม (Silk Route) ตูรกีสถานภาคตะวันตกอยู่ภายใต้การปกครองของเปอร์เซียหรืออิหร่าน ตั้งแต่ศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล ต่อมามุสลิมควบคุมดินแดนนั้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 7 รัสเซียได้ครอบครองท้ายสุดตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ดินแดนตูรกีสถานทั้งภูมิภาคเป็นดินแดนของอนารยชนเตอร์ก (Turks) เผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ที่ใช้ภาษาตระกูลอัลไต

Turks เป็นพวกเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ (Nomads) ซึ่งเป็นกลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ (Ethnic Groups) อาศัยอยู่ในเอเชียกลาง กลุ่มชนเหล่านี้มีเผ่าพันธุ์ใดไม่แน่ชัดว่าเผ่าพันธุ์มองโกลอยด์ (Mongoloid) หรือเผ่าพันธุ์คอเคซอยด์ (Caucasoid) แต่ที่ประจักษ์ชัดคือ กลุ่มชนเหล่านี้พูดภาษาตระกูลตูรกี้ (Turkish Family of Language) จึงเรียกว่า พวกเตอร์ก ดินแดนหลักแหล่งของพวกนี้เรียกว่าตูรกีสถาน (Turkistan) เป็นดินแดนเขตทุ่งหญ้าสั้น (Steppe) อยู่ในเอเชียกลาง กลุ่มเตอร์กที่อยู่ในภาคตะวันตกของเอเชียกลางนับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8 ตามอิทธิพลอาหรับเปอร์เซียผู้ปกครองชนกลุ่มเตอร์ก เรียกว่า พวกเตอร์กตะวันตก ส่วนกลุ่มเตอร์กในภาคตะวันออกของเอเชียกลางอาศัยในดินแดนมองโกเลีย (Mongolia) ไปจด ฮามู ดาร์ยา (Amu Darya) ดินแดนของเตอร์กตะวันออกคือมณฑลซินเกียง (Sinkiang) ปัจจุบันของจีน

โดยประวัติศาสตร์และโดยภาษา ตูรกี้คือประชาชนที่จีนเรียกว่า ตู จูแฉ่ (T'u-chueh)

เตอร์กปรากฏในประวัติศาสตร์ในเอเชียกลาง เริ่มต้นด้วยการตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนทรานโซเซียนา (Transoxiana) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำฮามู ดาร์ยา (Amu Darya หรือ Oxus River) ตั้งแต่ศตวรรษที่ 6 เป็นอย่างช้าที่สุด ตระกูลผู้ปกครองพวกเตอร์กคือ ตระกูลโอคุซ (Oghuz) ได้เป็นผู้นำกบฏต่อจักรวรรดิมองโกลของพวกสาขาหยวน-หยวน (Juan-Juan) ใน ค.ศ. 551 แล้วตั้งตนเป็นใหญ่เลียนแบบมองโกล จักรวรรดิเตอร์กของตระกูลโอคุซเป็นจักรวรรดิที่ใหญ่แผ่ไพศาลจากดินแดนมองโกเลียไปจดทะเลสาบแคสเปียน แต่ต่อมาพวกเตอร์กก็มีควาแตกแยกกัน ตั้งแต่ ค.ศ. 572 และแยกจากกันเป็นสองกลุ่มคือ พวกเตอร์กตะวันตกและเตอร์กตะวันตกใน ค.ศ. 581

พวกเตอร์กตะวันออกที่ขึ้นต่อราชวงศ์ซู่ของจีนได้ลงมือทำลายศิลาธรรมะของพระเจ้าไมคารัคีในภาคตะวันตกบริเวณโคโคเออร์ (Koko-nor หรือ Blue Lake ในภาคตะวันตกของมณฑลซินเกียงปัจจุบัน) โดยใช้อำนาจตั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกจักรพรรดิในเอียนเหมิน (Yenmen) ใน ค.ศ. 615 ราชวงศ์ซู่ได้เสียมี่นอันบงเสงโดยไปตั้งกรุงใหม่จากชนกเตอร์กตะวันออก และทำให้

ราชวงศ์ถังได้เล็งอำนาจสามปีต่อมา แต่แล้วความเป็นมิตรก็สลายลงเมื่อพวกเตอร์กตะวันออกได้บุกโจมตีเมืองหลวงฉางอันถึง 2 ครั้ง (ค.ศ. 624 และ 626) ราชวงศ์ถังได้ปราบปรามพวกเตอร์กตะวันออกได้ราบคาบใน ค.ศ. 630 พวกเตอร์กตะวันออกและพวกเตอร์กตะวันตกต้องสยบ ล้วนยอมรับอำนาจอันยิ่งใหญ่ของราชวงศ์ถัง ใน ค.ศ. 641 จีนได้ใช้กุศโลบายแบ่งแยกพวกเตอร์กตะวันตกจนพวกนี้ปราศในการรบกับจีน และได้สูญเสียแอ่งทาร์ิมให้แก่จีนใน ค.ศ. 648 วาระสุดท้ายของพวกเตอร์กตะวันตกได้มาถึงในระหว่าง ค.ศ. 657-659 เมื่อพวกเตอร์กตะวันตกกลุ่ม อุยกูร์ (Uighurs) ได้เป็นพันธมิตรร่วมกับจีนในการปราบพวกเตอร์กตะวันตกด้วยตัวเอง พวกเตอร์กตะวันตกส่วนใหญ่ผู้ปราศัยจึงอพยพออกไปสู่เอเชียตะวันตก อินเดียและยุโรปนับแต่นั้นมา

ในศตวรรษที่ 8 ราชวงศ์อับบาซิด (Abbasid, ค.ศ. 750 ถึงประมาณ ค.ศ. 1100) ของอาหรับมุสลิมได้ครอบครองดินแดนตุรกีสถานภาคตะวันตก พวกเตอร์กจึงเข้ารับอิสลามและอพยพไปสู่ดินแดนภาคตะวันตก แต่ยังคงอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของตนไว้ได้ เตอร์กมุสลิมได้รู้จักกับหน้าสู่รัสเซีย เปอร์เซียและคุกคามจักรวรรดิไบแซนไทน์ (Byzantine)

ในศตวรรษที่ 11 ราชวงศ์เซลจุก (Seljuk, Turkish dynasty, ค.ศ. 1055-1308) ของพวกเตอร์กโกลุก ได้เข้าครอบครองดินแดนเมโสโปเตเมียและเลแวนต์ (Levant) และแผ่ขยายดินแดนสู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ราชวงศ์ต่อมาของพวกเตอร์กคือ ราชวงศ์ออสมัน (Osman) ได้แผ่ขยายอาณาเขตต่อไปและสถาปนาจักรวรรดิออตโตมัน (Ottoman, ค.ศ. 1300-1922) จักรวรรดิของพวกเตอร์กได้แผ่ขยายเข้าครอบครองตะวันออกกลาง ทวีปแอฟริกาเหนือและดินแดนบอลข่าน (Balkans) ของทวีปยุโรปเป็นเวลา 600 ปี

เมื่อเทียบกับพวกเตอร์กที่ยังคงอยู่ในดินแดนของตนในภาคตะวันออกแล้ว พวกเตอร์กในดินแดนนั้นเผชิญโชคชะตาพลิกผันมาก มิได้มีโอกาสตั้งตนเป็นใหญ่ยาวนานเหมือนพวกเตอร์กในดินแดนภาคตะวันตกดังกล่าว

พวกเตอร์กอุยกูร์เป็นมิตรกับราชวงศ์ถังในรัชสมัยจักรพรรดิซวงจง (Hsuan Tsung, ค.ศ. 712-756) อำนาจของราชวงศ์ถังมั่นคงในเอเชียกลางและมองโกเลีย พวกเตอร์กกลุ่มต่าง ๆ ยังคงอำนาจกันต่อไป ใน ค.ศ. 745 พวกอุยกูร์ได้ล้มอำนาจพวกเตอร์กตะวันออกแล้วสถาปนาจักรวรรดิขึ้นในลุ่มแม่น้ำไคคอน (Orkhon ในมองโกเลีย) จักรวรรดิยิ่งใหญ่ครอบครองดินแดนจากลุ่มแม่น้ำอีลี (Ili ในไซบีเรียปัจจุบัน) ธิเบต ถึงลุ่มแม่น้ำเรลียง ใน ค.ศ. 673 พวกอุยกูร์ปล้นเมืองโกลขาง ภัยอุยกูร์ต่อจีนได้สิ้นสุดเมื่อพวกเตอร์ก อีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเคอร์กิช (Kirghiz) และคารลุก (Karluk) ได้ล้มล้างจักรวรรดิอุยกูร์ลงในระหว่าง ค.ศ. 840-846 เตอร์กมากมายหลายเผ่าต้อองอพยพไปจากแม่น้ำไคคอนไปตั้งถิ่นฐานในแอ่งทาร์ิม แล้วสถาปนาจักรวรรดิอุยกูร์ใหม่ เตอร์กก็ได้เป็นภัยใหญ่หลวงคุกคามจีนอีกนับแต่นั้นมา

อาจจะกล่าวได้ว่า เตอร์กทุกหมู่เหล่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคพื้นเอเชีย ยกเว้นพวกที่อยู่ใน
ตุรกีและภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโวลก้า (Volga) ในรัสเซีย ประวัติศาสตร์ ภาษาและศาสนาอิสลามเป็น
วัฒนธรรมเชื่อมเตอร์กทุกหมู่เหล่าให้ถือเป็นเตอร์ก

ปัจจุบันเตอร์กแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มตะวันออกและกลุ่มตะวันตก กลุ่มตะวันตก
หมายรวมถึงเตอร์กในยุโรปและเอเชียตะวันตก (ที่อยู่ในตุรกีและอิหร่านภาคตะวันตกเฉียงเหนือ)
กลุ่มตะวันออกประกอบด้วยพวกเตอร์กในรัสเซียและจีนเกียงในจีน

Scythians เป็นชนเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ที่นิยมรบทัพจับศึก ชนเหล่านี้อาศัยอยู่ในบริเวณชาย
ฝั่งทะเลดำทางเหนือ เป็นถิ่นที่เรียกว่า ซีเทีย (Scythia) ในยุโรปตะวันออกเฉียงใต้

ที่มา

น. ณ ปากน้ำ, พจนานุกรมศิลป์.

The New Encyclopedia Britannica, Micropaedia, Ready Reference.

The New Encyclopedia Britannica, Micropaedia, Knowledge in Depth.

Fairbank, China.

Gurafnik, Webster.

Judge, **Oxford Illustrated Encyclopedia**, III.

Langer, **An Encyclopedia of World History**.

Reischauer, **East Asia, The Great Tradition**.

Stavrianos, **The World to 1500**.

ประชาชนชาวเอเชียกลางและราชอาณาจักร

(ข้อสังเกต : สถิติต่อไปนี้อาจไม่มีข้อมูลแน่นอน ยังมีข้อโต้แย้งบางเรื่องในแวดวงนักวิชาการ)

ประชาชน	กลุ่มภาษา	สมัยและภูมิภาค
ซ็องหนู (Hsiung-nu, Hun?)	เตอร์ก (Turkish)	ตั้งเป็นจักรวรรดิแรกที่สุดในเขตทุ่งหญ้าสั้นในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล ; ในศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาลและศตวรรษแรกของคริสตกาล ราชวงศ์ฮั่นพิชิตพวกซ็องหนู
หยวยจื่อ (Yüeh-chih)	น่าจะเป็นตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European)	ในศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสตกาล ราชวงศ์ฮั่นได้ถือพวกหยวยจื่อเป็นพันธมิตรต่อต้านพวกซ็องหนู; อพยพจากกานสูไปแม่น้ำอีลี (Ili) และแบคเตรีย (Bactria) แล้วไปสู่อินเดียภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ทำยสุดท้ายตั้งราชอาณาจักรกุชาน (Kushan)
เสียนเป่ย์ (Hsien-pei)	มองโกเลีย (Mongolian)	อยู่ในมองโกเลียตะวันออกในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล ; บุกรุกจีนในศตวรรษที่ 4
โถปา (T'o pa หรือ Tabgach)	ส่วนใหญ่มองโกเลีย	สถาปนาราชวงศ์เหวยเหเหนือ (Northern Wei, ค.ศ. 386-584) ในจีนภาคเหนือ
เตอร์ก (Turk, หรือ T'u-chueh)	เตอร์ก	ประมาณ ค.ศ. 552 ตั้งจักรวรรดิ ; แบ่งเป็น 2 จักรวรรดิ ; จักรวรรดิเตอร์กตะวันออก (ประมาณระหว่าง ค.ศ. 600-744) ที่แม่น้ำโอรคอน (Orkhon) และจักรวรรดิตะวันตกที่ติดต่อกับพวกซัสซานีเยน (Sassanians) ในเปอร์เซีย ; พวกเตอร์กแทรกซึมเข้าไปในอินเดียและยุโรปภายหลัง ค.ศ. 650

ประชาชน	กลุ่มภาษา	สมัยและภูมิภาค
อุยกูร์ (Uighurs)	เตอร์กิก	ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื๊อแพร่หลายในจีนตอนใต้และภาคใต้ของจีนตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 7 และ 8 และต่อมาภายหลัง สถาปนาจักรวรรดิบูยาร์ (Boiyar) ในจีนภาคเหนือและบริเวณใกล้เคียงระหว่าง ค.ศ. 744-840, พวกเคอร์กิซ (Kirghiz) ขับพวกอุยกูร์ออกไปแล้วพวกอุยกูร์ได้ตั้งจักรวรรดิใหม่ในแอ่งทาร์ิม (Turfan) ระหว่าง ค.ศ. 840 และต่อมาภายหลัง
คีตัน (Khitai, Chi-tan)	มองโกลิเดียน	สถาปนาราชวงศ์เหลียว (Liao) ในจีนภาคเหนือและบริเวณใกล้เคียงระหว่าง ค.ศ. 947-1125 ; พวกจูเชิน (Jurchen) ขับไปสู่ทิศตะวันตก; จัดตั้งจักรวรรดิคาราคีไต (Kara Khitai) ในดินแดนตุรกีสถานตะวันออก (Eastern Turkestan) ระหว่าง ค.ศ. 1124-1211
จูเชิน (Ju-chen หรือ Jürched) บรรพชนของพวกแมนจู (Manchu)	ยูกูต (Yuguts)	สถาปนาราชวงศ์จิน (Jin) ในจีนภาคเหนือ, ระหว่าง ค.ศ. 1122-1234
ตันกูต (Tangut)	ทิเบต	สถาปนาราชอาณาจักรซีเหีย (Hsi Hsia) ในจีนภาคตะวันตกเฉียงเหนือ, ระหว่าง ค.ศ. 1038-1227
มองโกล (Mongols)	มองโกลิเดียน	สถาปนาราชวงศ์หยวน (Yuan) ปกครองจีนระหว่าง ค.ศ. 1279-1368

ที่มา : Edwin O. Reischauer and John K. Fairbank, *East Asia, The Great Tradition* ฉบับที่ ๓, ๒๔๕.